

Azaşan arzuwlar / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 24 январа, 2025

Azaşan arzuwlar / hekaýa AZAŞAN ARZUWLAR

Şäheriň giň, edil aýna ýaly tekiz ýollaryndan ulaglar iki ýana geçýärdiler. Başlary asmana hyýal etýän ak mermerli beýik, owadan binalar, mylaýymjak öwürýän şemala ýaşajyk başlaryny yrgyldatýan al-ýaşyl güller gök öwsüp, kölege berip duran baglar, sazçynyň ajap owazyna tans oýnaýan ýaly, birdan asmana göterilýän suw çüwdürimleri şäheriň görküne has-da görk goşup göwünleri göterýärdi. Eýläk-beýläk gaýmalaşýan adamlaryň hersiniň öz işi aladasy bardy. Käbirleri duralgada howlukmaç awtobusyň gelerine garaşýardylar, käbirleri bolsa bagt şäheriň gözelliginden lezzet alyp, leýlisaç agaşlarynyň aşagynda goýulan oturguçlarda ýerleşip daş töweregi synlap, gürründeş bolýardylar.

Ine-de giň howlynyň deňine ýetende Sahyt aga ulagynyň badyny haýallatdy.

– Geläydik öýdýän. Batyryň salgy berşine görä şul jaý bolmaly-diýip, daş-töweregine göz aýlady.

Sähetli güne gabatlan Ogulbibi ene agtygy Batyr üçin ýitgisini gözläp, täze gudalarynyň gapylaryny kakmaga ýola düşüpdiler.

Sahyt aga ýeke dikrar ogul perzendini öz terbiýesi bilen ulaltdy. Ese-boýa galan Batyr il içinde sylanýan, sözi diňlenýän ýigit bolup ýetişdi. Batyr «Basan ýerinden ot çykýar» diýenlerindendi. Dogumly, gaýduwsyz, ederini bilýan agras, berdaş bedenli ýigit özgelerden ilki gözlere ilýärdi.

Saçlaryna ýaňy ak girip başlan, başy ak gyňaçly, edil perişde sypatly Ogulbibi enäniň golundan tutup Sahyt aga käbesine ulagdan düşmäne kömek berdi. Yz ýany bilen Enegyz gelneje saçagyny goltuklap, gaýyn enesi bilen «Bissimillah» diýip, täze gudalarynyň gapysyndan ätlediler. Sahyt aganyň ulagyna tarap ýönelenem şoldy welin birden, baran howlularynda öz işi bilen gümra bolup oturan zenana gözi düşdi. Gaşlaryny çytyp içgin seretdi. Elbetde zenan maşgala özem nätanyş zenana

çiññerilip seretmek gelşiksizdi. Ýöne Sahyt aga üçin bu zenan nätanysş däldi. Bir wagtlar iň ýakyny hasaplan ynsanydy. «Maýagözel?» diýip pyşyrdady. Ýüreginde galan ýarasynyň üstüne duz sepelendi. Düşnüksiz duýgular gurşap aldy, alasarmyk ýagdaýda Sahyt aga ulagynyň oturguçyna özünü atdy. Köne gam gussalaryň ýenede dolanan kellesini arkan goýdy. «Ykbal, ykbal he-ý ykbal» diýip, uludan demini aldy. Dogrusy bolan ýagdaýlardan soň näme söz diýjeginem bilmedi.

Gözlerini berk ýumanda geçen günler aňynda aýlandy. Hemme zat edil şu günki ýaly ýadyndady.

□ Jöwzaly tomus indi gezegini, bereketli güýz paslyna bermegine sähelçe gün galypdy.

Ýalynly howalar geçip gitdi. Ýol boýunda ýeke duran gyzyň uzyn saçlaryny mylaýymjak öwürýän şemal oýnady. Maýagözeliň şähre gelmedigine ep-eslije wagt bolupdy.

«Tüweleme tanar ýaly bolmandyr paýtagtymyz. Ak şähermiz ak arzuwlaryň amala aşýan şäheri. Men hem arzuwlaryma ýetdim-diýip, gyz buýsançly ýagdaýda geçelgäniň gabadyna geldi. Ol öz-özüne igenip içini geplettdi. «Ýene-de kejiřligimi etdim. Ýanym bilen ýola belediräk gyzlaryň birini alyp gaýdan bolsam bolmaýamy diýsene. Illere azar bolmajak bolup... bolýa-da ýagşy adam ýolda galmaz diýipdirlerä, bir alajy tapylar.»

Gyz ýuwaşlyk bilen ýöräp ugranda geçelgede ýaşyl yşygyň ýanmagyna juda az wagt galypdyr. Ýoluň ortarasynda bolsa eli agyr ýükli daýza. Onuň goşlaryndan ýaña hereketi hem haýaldy. Muny gören Maýagözel dessine şol daýzanyň gapdalynda peýda boldy.

Ulagynyň içinde bu ýagdaýy synlap oturan Sahyt Maýagözeli ilki görenden gyza göwni gitdi. Derek boýly, ak nurana ýagty ýüzünde edil ýaý ýaly uzyn gara gaşlary, badam gabaklarynyň aşagyndaky okara ýaly gara gözleri ýigdiň nazarynda eglendi. Bu pursady görmäne päsgel berýän ýaly ulagyndaky aýdymyň sesini hem öçürdi. Ýigidi az salymlyk üýtgeşik bir duýgy gurşap aldy-da myssa ýylgyrtdy. Yz tarapynda garaşyp duran ulagyň beren signaly, şol gözel gyzyň täsin duýgularyna aralaşan Sahydy birden çekip çykarana döndürdi. Sahyt ýoly bilen boldy, ýöne onuň gözleri gapdal aýnadan gyza garady.

Ýoldaky daýzanyň öýi gatybir yzakda hem däl ekeni, Maýagözel daýzanyň goşlaryny gapylaryna çenli eltip, ýoluň gyrasynda aljyraňly ýagdaýda ulagyň gelerne garaşyp durdy. Sahyt gyzyň ýolagçydygyny bilip, ugruny üýtgetdi-de dessine Maýagözeliň gabadynda peýda boldy. Ýigdiň nazary gyзда biygtyýar eglendi. Gele gelmäne seredip durşuna Maýagözel geňirgendi, ol ardynjyrap ýüzüni kesä sowdy. Sahyt öz bolşundan özi utanyp, seslendi:

-Salam. Ugryňyz nire? Golaýladaýyn!

-Salam. Ugrum-a baş kitaphana.

Sahyt «Bolýar» diýen manyda başyny atyp, ulaga münmegini yşarat etdi.

Maýagözel uz boýuna örülen, tolkun atyp duran şar gara saçlaryny eli bilen gysymlap, gujagyna alyp oturdy. Gyzyň sepinen atyrnyň ysy bilen gözel görki ýigdiň hasda başyny aýlady. İçini geplettdi»-Allajanlarym bu nämäniň alamaty boldugyka?! Janymy alyp barýala. Ýa-da gutulgysyz ýakymly derde uçraýdymmykam?!»

Gyzyň seslenmesi Sahydy özüne getirdi.

-Bagyşlarsyňyz men gyssanmaç. Indi gidäýsek..?! Ýa-da birine garaşýaňyzmy?!

Sahyt özüni dürsedi. Onuň aýdan sözleri bokurdagyndan gyryk çykdy.

– Garaşýanym-a ýok – diýip, saçyny eli bilen daraklap, öňküsinden beter arkan gaýşaryp, ýola düşdi.

Gyz bolsa ýigde ünsem bermedi. Onuň özi üçin timarlanşyndan hem habarsyz şol şähre seredip barşydy. Sahydyň bolsa içinde harasat gopýardy.»-Adyny soraýsammykam? Täze talyp bolmaga çemeli, nirede ýaşaýarka, el nomerini hä alsam kemem bolmazdy.» Gyz bilen gürrüňdeş bolmak isledi. Emma kitaphananyň gabadyna gelip ýetdiler. Maýagözel minnetdarlyk bildirdi. Sahyt bolsa gyz kytaphananyň gapysyndan girýänçä onuň yzyndan garap galdy.» Indi haçan görüp bilerin, ýygralygym gursunla, hat-da adyny hem soramadym. Başga oğlan dostlaryma gyzlar bilen gürleşenlerinde şeýle gepe çeper, alyp-ýolup barýalar-a.» Ýigdiň kalbynda söýgi uçgunjuklary peýda bolup başlady. Daş töweregindäki adamlara ýylgyryp bakdy. Öýne gelende hem

ýüzüden ýylgyrys aýrylmady.Öň agras ýigdiň beýle hala düşmegini geňlemänem durmadylar.Her sapar otagyna girip kitapdyr depderlerini dyr pytrak etýän ýegenjigine käýemäniň ýerine onuň posolajyk ýaňaklaryndan□

gysdy.Gözleri balkyldap duran çagajyk Sahydyň käýemänine begendimi nämemi ýumşajyk elleri bilen onuň boýnundan asylyşdy.

Ine-de täze okuw ýyly,gelip ýetdi. Sahyt bu güne sabysyzlyk belen garaşypdy.Onuň arzuwy uçarman bolmakdy,şol maksadyna ýetmek üçin uzak gije uklaman her täze günü□ kitaplar bilen garşylady,yhlasly göreşipdi.Talyplyk ýyllarynyň ilkinji günlerine gadam basdy.Uniwersitetiň gapysynda ähli ýaşlar begençlerini biri-biriler bilen paýlaşýardylar.Birdenem Sahydyň gözleri şol ýolda gabat gelen gyza düşdi.Ýigit ýitiren zadyny tapan ýaly ýüzi ýagtylyp gidi.Wagt bolandan soň talyplaryň hersi saýlan urlary boýunça otaglaryna girdiler.Sahyt begenjinden ýaña uçmana ganat tapmady,asyl Maýagözel ikisiniň saýlan ugurlary bir bolsa nätjek?!

Şol günden soň Sahyt Maýagözel bilen gürründeş bolup gepi sözi alşyp gitdi.Okuw meselesinde pikirleri hem deň geldi.Soňa baka bu ýagdaýlar adaty bir bolaýmaly ýagdaý ýaly bolup göründi.Sahyt kä wagtlar gürleşmäge zat tapmadyk halatynda,düşünýän temalaryna hem birgeňsi düşünmedik bolup soraglar bererdi.Soraglarynyň dowamynda bolsa assyrynlyk bilen gyza nazar aýlardy.Wagt diýleni çalt geçýär.Gyş pasly öz akja gary bilen bile geldi.Penjireden garyň ýagyp başlanyny gören Maýagözel daşaryk çykmaga howludy.Sahyt Maýagözeliň gary juda halaýandygyny öňki aýdan gürrüňlerinden bilýärdi.Okuw wagty tamamlanandan soň gyz uzyn ak paltosyny egnine atyp,gözlerini ýumdy-da gyşyň tämiz howasyny içine sordy.Dessine gar tokgalamga durdy.Taýýarlan gar tokgajyklaryny Sahyta tarap zyňmana hyýallandy.Gyz yzyna öwrülende Sahytyň özüniňkiden köp tokgalan garlaryna gözi düşip elindäkini ýigde tarap oklady.Gyz gowy zyňmadymy ýa-da oglan gowy gorandymy zyňan gary degmedi.Sahyt edil çaga ýaly heşelle kakdy.Ýerden gar alyp Maýagözele çenemäne durdy,şonda gyzyň nar ýaly gyzaran ýaňaklary,aý ýaly ýüzüni paltosynyň ýakasy bilen bukan pursady

ýigdiň hereketini saklady. Şol ajaýyp pursat Sahydyň hiç-haçan hem göz öňünden gitmedi. Talyp boýdaşlarynyň hemmesi diýen ýaly Sahyt bilen Maýagözeliň äbe-de jüýbe bolup ýörüşlerine öwrenşipdiler. Talyplyk ýyllary ahyrlap gelýärdi. Sahyt Maýagözeli özge ýigitlerden gabanman hem duranokdy. Bir gün hem ýüregni bire baglap, ençe wagt azar berýän duýgularyny gyza beýan etdi. Sahyt gyzdandan, garaşmaýan jogabyny aldy.

– Sahyt men enem-atamdan öňe geçip karar berip bilmen...

– Elbetde düşüň, biziň aýra welaýatda ýaşaýanymyz päk söýgime böwet bolup bilmez!

Ýigdiň jogaby pert boldy. Gyz dymdy. Sahyt gyzyň näme diýjeklerini gözlerinden aňdy:

-Täze myhmanlaryňyz çay demläp goýuň onda!-diýdi-de ýylgyrdy.

Sahyt öýne gelip, habarynyň nähili aýtjagyny bilmän, esli oturdy. Ogulbibi eje oglunyň bolup oturşuny geňledi-de:

-Eýgilikmi jan balam, nämäniň aladasyny edip otursyň?!

– Ejejan, ejejan...diýip, ellerini oýkalaşdyryp, barmaklaryny tas döwere gezek getiripdi.

-Hä düşnükli ogul! Gapy kakylmaly wagt geldi diýsene.

Sahyt ene ýüreginiň öňemä duýgurdygyny bilýärdi welin indä hasam...

– Aýt hany çekinme-de – diýip, oglunyň ýüzüne soragly seretdi.

Sahyt hemme zady bolşy ýaly edip ejesine aýdyp berdi.

– Ýürek ýakyn bolsa aradaşlyk sebäp bolmaz. Bagtly agzybir ýaşaşsaňyz bize ýeterlik. Ýöne kakaňama özdiýenligini bilýäň, öňden bari şol dostunyň gyzy üçin gudaçylyga git diýip goýmady. Her sapar bir zady bahanaladym. Sebäbi seniň daşyňdan ýagdaýyňy aňypdym.

Sahyt şol pursat ähli aladalary bir tarapa zyňyp edil çaga ýaly mähriban käbesiniň gujagynda uklasy geldi.

– Hany kakaňa bir aýdaýyn, ýumşak damaryny tapyp.

Ogulbibi eje oglunyň kellesinden sypalady.

Gylyç aganyň ýumşak damaryny tapmak gaty bir aňsat zat däl di.

Düzgün-tertipli, öz diýenli adamdy.

Çay başynda Ogulbibi eje oglunyň aýdanlaryny Gylyç aga ýañzytdy. Ýassyga tirseklenip, çay içip oturan Gylyç aga elindäki käsesini ýerde goýdy.

– Hawa aňyrsy barada heý-de bir zatlar bilýäňmi?!

-Ýok, indi soraşdyryp, gatnaşyp başlamal-a.

-Soramalyňam bilemok, soramaly dăliňem. Öýden täze gudalara diýip çykyp gidende Atageldileriň gapylaryndan girersindiýip,süýem barmagy bilen halyny taýly gezek kakdy.

Ogulbibi eje öýmesini bir ujuny agzyna tutdy-da:

– Beýle-de doňýürek adam bolar ekeni. Çagaň geljegi barada oýlan!

– Maňa nämäni oýlanmalydygyny öwretme. Han ogluňa-da aýt, söýgi-pöýgi diýip ýörmesin!

Gylyç agaň bolşuna «Sen heýde bir söýginiň beýhuş ediji şerabyndan azjygam bolsa dadyp gördüňmi?!»diýen soragy beräyesiniň gelýärdi.

Sahyt kakasynyň häsiýetine belet bolansoň näçe dyzasa-da öz diýenini tutdurjagyny bilýärdi. Şeýle hem boldy. Işe başlanyna ýany bir ýyl bolanda□

Atageldi agalar bilen guda bolundy.Atageldi aga hormatlanýan adamdy.Onuň gyzy Enegyzyň hem hyrydarlary köpdi.Asyllylygy,edepliligi bilen tanalýan gyza höwes ederdiler. Enegyzyň häsiýeti hem başga gyzlardan üýtgeşikdi. Sesiniň batly çykyp,gülüp duranyny ýa-da ile gezek bermän gürläp duranyny asyl ha görmersiň. Boýdaşlarynyň içinde Enegyz boljak bolup öýkünýänleri hem tapyldy.

Sahyt bilen Maýagözeliň arasynda salam,selimden başga gürrüňler açylman başlady. Gyz bir emmasynyň bardygyny Sahyt dili bilen aýtmanda-da düşünişdi, sowuklyk aralaşdy.Ilki başda bile bir ýerde işläp başladylar. Soňra Sahydyň öýlenýändigini hakyndaky gürrüňler gyzyň gulagyna ildi.Şondan soňra gyz gara bermedi. Sahyt işdeşlerinden Maýagözel hakda soranda onuň meýletin başga ýerde işe durandygyny bildi. Näçe kyn düşsede hemme zady aklyndan goparyp zyňmak oglana başatmady. Gyzyň mylaýym sesi,jykyrdap gülşi,ýigdiň aňynda aýlandy, ony şol ýatlamalar ummanynyň içine atdy. Toý dabarasy uludan tutuldy. Bir öýüň maşgalabaşsý bolan Sahyt hojalygynyň aladasy bilendi. Enegyz hem täze ojagyna öwrenişdi. Gaýtarjy günü geçenden başlap Ogulbibi ejäniň eline iş ýetirtmedi. Säher bilen turup ähli işlerini edip, hemmelere güler ýüz bilen

garaýardy. Biş-düş ugrandan eli süýjidi. Öýe myhman gelse»- Biz-ä Enegyz gelniň unaşyny iýmäne geläýendiris» diýenlerinde dessine ýeňini çermäp unaşy atarmaga başlardy. Gyzgynjagy bilen agaç okaralara guýup myhmanlara uzadardy. Hemmeleriň täze gelinden göwünleri hoşdy. Hemme zadyň dermany wagt salym bermän geçip durdy. Günleriň birinde bu agzybir maşgalanyň akja bäbejige ýüzleri düşdi. Öýe şatlygy özi bilen jägildäp alyp gelen oglanjyga Batyr diýip at goýdular. Sahyt oguljygynyň daşynda hözenek boldy. Aglan wagty gelniniň elinden alyp özi goýdurmaga çalşardy. Bu ýagdaýa Ogulbibi eje bilen Enegyz öz ýanlaryndan gülüşerdiler. Iki aýakly iki günde diýleni Batyr indi mekdep ýaşyna ýetipdi. Sahydyň gözünde bolsa şol kiçijek bäbejik ýalydy. Sahyt aga işden gelen dessini Batyr onuň başgabyňa ýapysşardy. Mähir doly gözjagazlaryny ýaldyradyp, goňur küdürje saçly, tegelejik ýüzli kellesine başgaby geýerdi. Kiçijek kellesindäki başgap oňa uly bolup, ýöremekçi bolanda gözlerini ýapardy. Ogullarynyň hereketine guwanýan gülki sesleri giň, kaşaň mähirden doly öýiň içini gurşap alardy.

Wagt salym bermän geçýärdi. Batyr näçe kyn bolsada,baş egmän ähli kynçylyklaryň hötdesinden geldi. Maksadyna ýetmek üçin dyrjaşdy. Gijelerine hem çirm etmän ukudan galyp,kitaplar biler geçirdi. Dünyägaraýşy öňkülerinden düýpgöter üýtgedi. Deň duşlarynyň arasynda sözleýän sözleri, pikir ýöretmesi düşünjesi tapawutly boldy. Elbetde bu içinde basylyp ýatan syrly sandykly, altyn sahypaly, parasatly kitaplaryň bir çetinden girip başlamagy gaýduwsyz ýigde öz täsirini ýetiripdi.

Batyr edil kakasy ýaly uçarman boldy.

Günler biri biriniň yzyndan hatar gurap gelýär. Her geçen gününü, sagadyny bisarpa ulanmazlyga çalyşýan Batyr kitaphananyň içinde her günküleri ýaly kitaplaryň içinden üýtgeşik, hiç kitaba meňzemeýän kitabyň gözlegindedi. Esli wagt kitaphananyň tekjelerini dörüşdirýän ýigidi Gülnäziň ünsüni çekdi. Ahry:

– Salam-diýip, mylaýym sesli gyz ýüzlendi.

– Salam.

Garşysynda nurana gyzyň durandygyndanmy,duýdansyz duşuşukda ýigdiň sesi sandyraly çykdy. Gözleýän kitaplaryny tapyşmaga kömek berenden soň gyz kitaphanadan çykyp gidi. Batyr gyzyň yzyndan garap galdy, ýaş ýigdiň ýüregi şol näzenin gyz bilen bile gidipdi. Bu ýagdaý her gün diýen ýaly gaýtalandy. Batyr bilen Gülnäze hem talyp bolmak nesibelerinde bar ekeni. Birnäçe ýyl uniwersitediň gapysyndan bile girip çykdylar. Bularyň ikisi hem öz ene-atasynyň başyndan geçirenlerinden habarsyzdy. Enegyz gelneje Batyrdan sorag edende salgy beren gapysy şol Maýagözel gelnejeleriň gapysy bolsa nätjek?!

Ulagyň gapysynyň sesi ýatlamalara siňem Sahyt agany özüne getirdi.

– Hä, geläýdiňizmi eýýäm?!

– Geldik oglum. Eýýäm diýerlik zat ýokla, garaşdyryp ýadatdyk senem.

Sahyt wagtyň nähili geçenini hem bilmän başyny atyp oňdy.

– Ýogsa-da, gelinligimiziň ejesi seniň işiňde işleýän eken. Sen-ä tanady.

Sahyt ejesine «Şol meniň öňki aýdan gyzymda»diýmäge mejap etdi. Geçen geçdi indi aýdanyň näme parhy bar diýsene?!

Maýagözellere tarap gatnaw ýygjamlap başlady. Sahyt aga «Bagbanyň seretmegine garşy bolnan güliň indi ýaşajyk gunçasyna şol bagbanyň ogly ygtyýaryna aldy»diýip pyşyrdady.

Ogulhally MUHAMMEDOWA. Hekaýalar